

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია

ქართული ენციკლოპედიის ი. აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია

იბსენი ჰენრიკ იოჰან

იბსენი (Ibsen) ჰენრიკ იოჰან (20. III. 1828, შიენი, – 23. V. 1906, ქრისტიანია), ნორვეგიელი დრამატურგი, ეროვნული თეატრის ფუძემდებელი. ქ. გრიმსტადში დაწერა პირველი ლექსები და დრამა „კათილინა“ (1850). 1850 სასწავლებლად წავიდა ქრისტიანიაში, სადაც აქტიურად ჩაება საზ., პოლიტ. და ლიტ. ცხოვრებაში. 1852–57 ხელმძღვანელობდა ქ. ბერგენის პირველ ეროვნ. თეატრს.

ი-ის შემოქმედებითი მოღვაწეობა აქტიურ ფაზაში შევიდა 1849–99 წლებში. მისი შემოქმედების მწვერვალია ფილოს.-სიმბოლური დრამა „ბრანდი“ (1865) და „პერ გიუნტი“ (1866, დაიდგა 1876). საყოველთაოდ ცნობილი პიესებია: „ნორმა, ანუ პოლიტიკოსის სიყვარული“ (1851), „სიყვარულის კომედია“ (1862), „საზოგადოების ბურჯი“ (1877), „თოჯინების სახლი“ (1879), „მოჩვენებანი“ (1881).

ი-ის დრამატურგიამ დიდი როლი ითამაშა მსოფლიო თეატრ. ხელოვნ. განვითარებაში. მისი პიესები წარმატებით იდგმება მსოფლიოს თეატრების სცენებზე. ქართ. საზ-ბა ი-ის შემოქმედებას მის სიცოცხლეშივე გაეცნო. 1898 ლ. ალექსი-მესხიშვილმა დადგა „ნორა“ („თოჯინების სახლი“), რ-იც თარგმნეს ვ. გუნია და ა. ცაგარელმა. ნორას როლს ასრულებდა ნ. ჩხეიძე, ჰელმერისას – ლ. ალექსი-მესხიშვილი. 1903 ჟურნ. „მოამბის“ №4–8 დაიბეჭდა ი. პოლუმორდვინოვის თარგმანი „ხალხის მტერი“ („ექიმი შტოკმანი“), რ-იც წარმოადგინა ქართ. დრამ. საზ-ბამ ა. წერეთლისა და კ. მესხის დადგმით. 1906 თეატრ. ამხანაგობის დასმა დადგა „მოჩვენებანი“ (მთარგმნელი და რეჟ. ვ. გუნია); 1914 „საზოგადოების ბურჯი“ წარმოადგინა ქართ. დრამ. საზ-ბის დასმა. იდგმებოდა სხვა პიესებიც. ქართ. პრესაში („ივერია“, „კვალი“, „ცნობის ფურცელი“) ხშირად წერდნენ ი-ის შესახებ კ. აბაშიძე, ვ. გუნია, შ. ნათაძე და სხვ. 1928 ი-ის დაბადების 100 წლისთავთან

დაკავშირებით ჟურნ. „მნათობში“ №3 დაიბეჭდა ვ. ხუროძის წერილი, ამავე წელს – კ. გამსახურდიას ესეი „ჰენრიკ იბსენი“. 1972 რუსთაველის სახ. სახელმწიფო თეატრში რეჟ. რ. სტურუამ დადგა „დოქტორი სტოკმანი“; 1974 კ. მარჯანიშვილის სახ. სახელმწ. თეატრში კი რეჟ. თ. ჩხეიძემ წარმოადგინა „მოჩვენებანი“.

ი-ის პიესები ამჟამადაც წარმატებით იდგმება ქართ. თეატრის სცენაზე.

თბზ.: Samlede vaerker, bd. 1-21, Oslo, 1928-57; Собр. соч., т. 1-4, М., 1956-58; დრამები (ბრანდი. – პერ გუნტი. – ნორა, ანუ თოჯინების სახლი. – მოჩვენებანი, – ხალხის მტერი. – ჰედა გაბლერი), დ. ლაშქარაძის წინასიტყვაობით, თბ., 1974.

ლიტ.: ა მ ი რ ე ჯ ი ბ ი თ., ჰ. იბსენი ქართულ სცენაზე «საბჭოთა ხელოვნება» 1956, N4; გ ა მ ს ა ხ უ რ დ ი ა კ., ჰ. იბსენი, წგ.: ახალი ევროპა, ტფ., 1924; გ ე ლ ო ვ ა ნ ი ა., ჰენრიკ იბსენი, თბ., 1957; ჯ ი ნ ო რ ი ა ო., ჰენრიკ იბსენი კვლავაც იბრძვის, «საბჭოთა ხელოვნება» 1960, №8; А д м о н и В. Г., Генрик Ибсен М., 1956.

მ. ტიტვინიძე
